

Ebba Älverbrandt

Mission som uppdraget att laga världen

Vad innebär det som kyrka att stå i försoningens tjänst när skjutningar äger rum i våra församlingar, människor dör och ett helt grannskap skadas? Med hjälp av den trygghetsskapande samverkansmetoden Lokal Beredskap NHL – Nydala, Hermodsdal, Lindängen – ger Ebba Älverbrandt ett exempel på hur kyrkan kan sändas ut och vara med och laga världen i sin lokala kontext.

Det är en riktigt varm julisöndag när jag slår upp Apostladagens gammaltestamentliga text. Egentligen vill jag inget hellre än att kyla ner mig i det sextongradiga havet och hålla tanken på Guds mission på avstånd, men de sista raderna från Jesaja 6:8 får mig att stanna kvar vid skrivbordet och minnas hur sändningen i mig började: *Och jag hörde Herrens röst. Han sade: "Vem skall jag sända, vem vill vara vår budbärare?" Jag svarade: "Jag, sänd mig!"*.

Året är 2016 och jag har ganska nyligen påbörjat min tjänst som diakon i FBHO-församlingen¹ Fosie i Malmö när en skjutning äger rum strax utanför vårt dåvarande församlingshem i Hermodsdal. Vi blir tvungna att hålla oss inomhus någon timme under polisens och sjukvårdens arbete, men den befintliga verksamheten fortlöper mer eller mindre som vanligt. En ambivalent känsla av både lättnad och obehag skaver i mig. Lättnaden av att inte behöva bli involverad och ont i magen av att inte visa omsorg om sin nästa. På kommande pastoral höjs olika röster kring frågan huruvida vi som kyrka ska agera vid skjutningar:

De skjuter bara på varandra.

Det där är polisens jobb.

Vi ska inte vara i vägen.

Jag är rädd.

Är det här verkligen något som vi som kyrka ska syssla med?

På vilket sätt gör vi Jesus känd för världen?

Det ingår inte i mitt uppdrag.

Jag har inte tid.

Jag får ont i magen av att inte göra något.

Per Kristiansson hänvisar i sin artikel: *Gudstjänsten driver oss till Martin Luther som lär ha sagt: Synden är inkröktheten i oss själva. Det bästa botemedel mot denna synd är missionen.*² Men missionsuppdraget var det inte många av oss som tänkte särskilt mycket på under den pastoralen. De flesta av oss drog nog snarare åt skyggklapparna lite hårdare, tände i bästa fall ett bönelys i församlingssalen och återgick till det man skulle kunna säga är församlingens inkrökthet – den heliga verksamhetskyrkan och det Jan Eckerdal kallar för kyrkligandet: kyrkans interna upptagenhet med att administrera och organisera sig själv.³ Vi finslipade på diakonins ekonomiska policy, upprätthåll måndagsträffen, bokcirkeln och språkcaféet, dividerade om priset för kaffet i caféet, fyllde lojalt i morgonbönstatistiken, planerade för födelsedagsfirandet för jubilarer, svarade på Kyrkokansliets enkät om ideellt medarbetarskap, funderade på nödvändigheten med en eller två tjänstgörande präster på högmässan, deltog på pastoratets utvärdering av Nattkyrkan under Flyktingkrisen 2015 och skrev predikningar. Vi såg helt enkelt till att vara så pass upptagna med den egna organisationens församlingsliv att vi tappade lyhördheten för Guds missionsuppdrag för världen utanför församlingshemmet. Kort därefter sker en ny skjutning, en av de brutalaste i Malmös gängmiljö, i Gullviksborg bara några kvarter bort. Ett tjugotal skott avlossas, några av skotten far in i en av lägenheterna och flera barn som spelar fotboll alldeles bredvid blir vittne till

mord. Några av oss församlingsanställda väljer att promenera bort till minnesplatsen för att finnas i det svåra tillsammans med vårt grannskap. Vi lyssnar på mammor med barn i trappuppgången bredvid och klasskamrater till den mördade, läser minnesord på lappar, låter vårt bönelys få sällskapa med de andra. Genom att agera annorlunda blir vi denna dag uppmärksamma på vad som händer inom oss. Det blir tydligt att en skada aldrig är individuell, utan relationell. Berättelserna kryper innanför det där ibland välbehövliga skyddet som kallas skinnen och påminner oss om att vi människor hänger ihop. Vi tillhör samma grannskap, samma Malmö, samma Gud.

Och någonstans där i mötet med det drabbade grannskapet svarar jag ja till Guds mission, att bli sänd ut ur den bekväma och invanda kyrkobyggnaden för att efter bästa förmåga vara med och laga världen, att få vara en försoningens budbärare. Så blev det, delvis. Framförallt blev det många timmars politisk och profetisk diakoni, administrativt arbete samt ett helt års demokratiskt processorienterat samverkansarbete med Malmö stads krisstödsorganisation och lokala aktörer innan arbetet landade i den trygghetskapande samverkansmetoden: Lokal Beredskap NHL.

Mission som uppdraget att laga världen

Hur lever vi kyrka och är en del av Guds mission i en mångreligiös och mångkulturell kontext där kyrkan är minoritet? Den frågan skavde i mig när jag fick tjänst i Fosie församling

där majoriteten av de boende är utövande muslimer. Det finns så klart många diakonala och missionsteologiska perspektiv att ta spjörn emot i den här frågan och som i bästa fall får påverka församlingens riktning

”Och någonstans där i mötet med det drabbade grannskapet svarar jag ja till Guds mission”

och innehåll. Lennart Hamark med mångårigt yrkesverksamt liv som präst i Asiens pluralistiska samhällen kom att inspirera mig. En mångfald vinklar öppnade upp sig och befriade mig från missionsbefallningens ok. För första gången förstod jag att det var okej att känna sig hemma i andra missionsbefallningar än i Matt 28:16–20. Uppdraget ”Gå därför ut i världen och döp dem i Faderns, Sönnens och den Helige Andens namn” fanns inte ens på Jesu tid. Jag undrar hur den kristna kyrkan (och världen) hade utformats om vi istället hade utgått från Lukasevangeliets upprättande missionsbudskap i 4:18-19: *Herrens ande är över mig, ty han har smort mig till att frambära ett glädjebud till de fattiga. Han har sänt mig att förkunna befrielse för de fångna och syn för de blinda, att ge de förtyckta frihet och förkunna ett nådens år från Herren.*

Mycket förenklat och tillspetsat skulle man kunna säga att uppdraget mission troligen hade handlat mer om att laga världen än att försöka omvända människor. Teologiprofessorn S. Wesley Ariarajahs skriver: “Thus the only mission we have is part of the larger mission of God, which is not about converting people of other faiths to our group but healing the brokenness of the world.”⁴

I kontakt med våra muslimska vänner står mötet i fokus i första hand. Ibland handlar det om en gemensam kvällsvandring för trygghet eller en interreligiös bön. Ibland gäller det stöd i asylprocess eller andra diakonala rättighetsbaserade frågor. Ibland

om att tolka varandras religiösa texter för att lära av varandra. Ibland om dans på internationella kvinnodagen eller dagläger för barn utifrån frälsarkransen. Jag tycker mig tydligt ha märkt att tilliten till medmänniskan

som stannar kvar där oro råder och inbjuder till ett gemensamt freds- och försoningsbygge spelar större roll än tro och etnicitet.

Att stå i försoningens tjänst

Hur lever vi kyrka och är en del av Guds mission i att laga världen som diakonala medarbetare när kyrkan bara är en aktör bland många? Och när vi i Fosie kyrka dessutom inte längre har vårt församlingshem mitt i mångmiljonsmiljön i Hermodsdal utan istället vid den vackra gamla prästgården lite vid sidan om. Vår plattform är inte längre lika självklar. *Det vi kan göra tillsammans bör vi inte göra var och en för sig*, skriver Ann Aldén klokt efter att ha arbetat många år som kyrkoherde i grannkyrkan Västra Skrävlinge i Rosengård.⁵ Att jobba i en FBHO-församling innebär många gånger att släppa på kontrollen, dela med sig av resurser och fokusera på att bygga tillitsfulla relationer tillsammans med grannskapet. Om försoning och fred är grannar med varandra, så skulle jag säga att det är diakonin som skapar själva grannsamverkan i bostadsområdet. Det man kallar diapraxis, dialog i praktisk handling. Den australienska bibelforskaren John Collins menar att uppgiften som förmedlare (go-between) är ett grundläggande karaktärsdrag för diakonen, själva kärnan inom diakoni.⁶

I Sverige bor över 500 000 människor, fördelade på 27 kommuner i det som polisen kategoriserar som utsatta områden.⁷ Bostadsom-

rådet NHL definieras av polisen som ett av Malmös tre ”särskilt utsatta områden”, vilket innebär att det råder så pass allvarlig social problematik och kriminell närvaro att polisen har svårigheter att fullgöra sitt uppdrag. Å andra sidan är den goda samverkan i vårt upptagningsområde välkänt i Malmö. Tillsammans har civilsamhällsaktörer, hyresbolag, trossamfund, Malmö stad och boende över lång tid ingått i samverkansformer med fokus på trygghetsskapande verksamhet. Lokala aktörer känner inte bara till varandras föreningar, utan känner varandra. Denna grund av social tillit har varit ett helt avgörande led i vår arbetsprocess för att hitta ett gemensamt strukturerat beredskapsarbete vid händelser som exempelvis skjutningar.

Att stå i försoningens tjänst (2 Kor 5:18) är ett diakonalt missionsuppdrag. Enligt Lutherska Världsförbundet (LVF) handlar diakonins syfte bland annat om att söka *återställa brutna relationer och främja helande och försoning i grupper och samhällen*.⁸ När det kommer till framväxten av Lokal Beredskap NHL behövde vi bibehålla och fördjupa vår goda relation med Malmö stad samtidigt som vi behövde driva påverkansarbete gentemot samma organisation. Skjutningar räknades nämligen inte som en händelse enligt den dåvarande krisstödsorganisationen och bland de boende fanns en befogad upplevd strukturell orättvisa. De kände sig ofta förbisedda vid händelser som skjutningar, till skillnad från när liknande händelser ägde rum i ett välbärgat stadsområde. Att navigera och möjliggöra försoningens stig, är många gånger inte ett helt enkelt uppdrag.

Lokal Beredskap NHL

I februari 2019 inbjöd Fosie kyrka, Röda Korset och Islamiska Förbundet till ett första stormöte under rubriken: Vem är kvar när avspärningarna tagits bort? Ett tjugotal aktörer samlades tillsammans med Malmö stads krisstödsamordnare med syfte att försöka påbörja trygghetsarbetet med att bygga en struktur för

samordning vid händelser som exempelvis skjutningar. Under arbetsprocessen blev det tydligt att Lokal Beredskap NHL ska ses som ett komplement till Malmö stads krisstödsorganisation och agera först efter att polis, sjukvård och räddningstjänst avslutat sitt akuta arbete, och då oftast i samverkan med Malmö stads krisstödsinsatser. Det är effekten av en händelse mer än vilken typ av händelse som avgör en eventuell aktivering av Lokal Beredskap NHL, det vill säga hur stor oron och rädslan är i grannskapet. Lokal Beredskap NHL är uppdelade i tre arbetsgrupper, en för vardera område ”/bokstav”. Varje arbetsgrupp har en samordnare som är den kommunicerande länken mellan de lokala aktörerna och Malmö stads krisstödsorganisation.

Lokal Beredskap NHL leds av en faciliteringsgrupp vars huvudsakliga ansvar handlar om att driva arbetet framåt genom att arrangera så kallade stormöten, ett forum för erfarenhetsutbyte och gemensam kompetensutveckling samt att stå i nära kontakt med samordnarna för vardera lokal beredskapsgrupp och samordnaren för Malmö stads krisstödsorganisation.

Bomben i bostadsområdet

I maj 2021 detoneras en bomb mitt på ljusa dagen vid entrén till Fosie livs, granne till Lindängens fritidsgård. Fönster krossas, men inga människor kommer till fysisk skada, varken ägarna (som vistades på lagret) eller några förbipasserade. Malmö stads krisstödsorganisation kontaktar samordnaren för Lokal Beredskap Lindängen för att informera om händelseförloppet. Samordnaren för Lokal Beredskap Lindängen gör bedömningen att medlemsaktörerna bör sammankallas. På mötet har samordnaren för Lokal Beredskap Lindängen möjlighet att ge korrekt information om händelseförloppet och kan därför motverka ryktesspridning, vilket är vanligt vid händelser av dessa slag. Arbetsgruppen diskuterar vilka trygghetsskapande behov som finns i området och anpassar in-

satserna därefter. I detta specifika fall bestäms att insatsen blir att trygga upp området främst för barnen utanför Fosie livs och fritidsgården under de två nästkommande eftermiddagarna, med början redan samma dag. Närvaron är A och O samt att vara en tillitsfull länk till Malmö stads olika krisstödsverksamheter. Tillsammans smyckar vi området med färgglada hjärtan, bjuder på fika, finns tillgängliga för samtal, ritar med gatupennor tillsammans med barnen när de kommer förbi efter skolan och delar ut visitkort med information om vart man kan vända sig om man behöver mer stöd.¹⁰ Vi överlämnar också en blombukett till Fosie livs ägare med en hälsning om att vi i Lokal Beredskap NHL finns och att vi tänker på dem. Efter insatsen har samordnaren ansvar att återkoppla till Malmö stads krisstödsorganisation och under nästkommande stormöte dela med sig av sina nya erfarenheter och kunskaper.

Svenska kyrkan behöver vidga sitt beredskapsarbete

I en debattartikel i *Kyrkans tidning* ställer jag och min medskribent Gunnilla Moshie oss frågan: Vad är det som gör att kyrkan vanligtvis inte mobiliserar sitt kris- och beredskapsarbete vid skjutningar på samma sätt som kyrkan vanligtvis skulle göra vid en allvarlig bussolycka?¹¹ Det är min förhoppning att denna artikel kan inspirera till viktiga missionsteologiska reflektioner och leda till diakonal handlingskraft. Kyrkportarna behöver fortsätta hållas öppna. Ljusbäaren vet vi är en stor tröst, liksom söndagens förbön. Missionsuppdraget att vara med och laga världen i våra mångreligiösa kontexter – att klaga, sörja, sakna – görs dock bäst i direkt anslutning till minnesplatsen, tillsammans med våra medmänniskor. Som det står i psalm 831: *I skörheten vi delar liv. Vår uppgift är att hela.*

EBBA ÄLVERBRANDT

Diakon i Fosie kyrka,
Svenska kyrkan Malmö
Medarbetare i FBHO-nätverkets
styrgrupp

Medförfattare till boken: Försoningens väg. Teologiska och diakonala perspektiv på försoning, upprättelse och liv.

Noter

1. FBHO – Framtiden Bor Hos Oss, ett nätverk för församlingar med lågt medlemsantal och som verkar i mångreligiösa och mångkulturella områden.
2. Aldén, Mats (2022) (red) *En kyrka driven av mission*. Präst- och diakonmötesavhandling för Lunds stift. Artos, s. 203
3. Eckerdal, Jan (2017) *Kyrka i mission: att gestalta kristen tro i en efterkristen tid*. Verbum, s. 25
4. Ariarajahs, S. Wesley (2012) *Your God, My God, Our God – rethinking Christianity Theology for religious plurality*. World Council of Churches Publications, s. 154
5. Aldén, Ann (2013) *Mission i vår tid: här och nu är allting möjligt*. Verbum, s. 124.
6. The Luthern World Federation, *Diakoni i kontext. Förvandling, försoning, bemyndigande*, s. 46.
7. Fakta för förändring. En rapport om Sveriges 61 utsatta områden. Sammanställd och utgiven av stiftelsen The Globale Village. <https://theglobalvillage.se/wp-content/uploads/2021/03/Fakta-f%C3%B6r-f%C3%B6r%C3%A4ndring-Final-version.pdf>, s. 6.
8. The Luthern World Federation (2015) *Diakoni i kontext. Förvandling, försoning, bemyndigande*, s. 97.
9. The Luthern World Federation (2015) *Diakoni i kontext. Förvandling, försoning, bemyndigande*, s. 82.
10. <https://malmo.se/Krisstod-vid-allvarliga-handelser.html>
11. <https://www.kyrkanstidning.se/debatt/manniskor-skjuts-och-kyrkan-forlamas>